

„Na jevišti jsem chtěla dvě Maryši.“

Poslední premiérou uplynulé divadelní sezony na městské scéně v Pardubicích byla klasika bratří Mrštíků – drama **Maryša**. Režisérka **Kasha Jandáčková** jej nazkoušela se souborem Východočeského divadla. Titul se na pardubické jeviště vrátil po sedmdesáti letech.

Stanislava Králová
redaktorka MF DNES

Klasický text divadelního dramatu bratří Mrštíků se odehrává v moderních reáliích s Maryšou v kulichu, selkami v mikínách s kapucemi a neobvyklou hrou světla. Všechny tyto atributy mu dávají náboj a potenciál zaujmout mladého diváka.

„Nejde o alternativní zpracování, přesto je úprava radikální. Řekla jsem si, že by bylo dobré dostat Maryšu do jakéhosi bezčasí tak, aby platila pro současnost i minulost. Potlačila jsem i nářečí, protože jsem měla pocit, že odvádí pozornost od zásadních témat. Těmi jsou manipulace, aby si buď po dobrém

nebo po zlém vzala Vávru. Dalšími motivy jsou opilost a otázka hranic lidské svobody,“ řekla režisérka Kasha Jandáčková.

V divadle jste měla režirovat něco jiného, nakonec padla volba na Maryšu, o níž jste na první dobrou nebyla zcela přesvědčena. Zbavila jste se uvedením hry předstředku vůči Maryše?

Hned při čtení. Jako autor poznám kvalitní text. Hned po pár stránkách jsem zjistila, že to byly předsudky, mladistvá nevědomost. Asi jsem tenkrát, když jsem ji četla poprvé, neuměla číst texty a bylo to pro mě zkostnatělé.

Možná vám tato nevědomost mohla paradoxně pomoci a mohla jste si s tím textem dělat, co chcete.

Je to tak. Ani jsem neviděla žádnou inscenaci Maryši, takže mě nic ani podvědomě nelákalo kopírovat. Měla jsem úplně čistou hlavu.

Jak se rodila vaše Maryša?

Dobry divadelni text se pozná tak, že už při čtení mě napadají různé inspirace, co a jak bych mohla udělat. Když se toto děje, tak si řeknu, že bych toto mohla dělat.

Maryšu jste svěřila dvěma herečkám. Proč?

Hodně jsem chtěla vypíchnout svatbu Maryši. Od ní se totiž láme její osobnost. Po svatbě je to jiný člověk, proto ji hraje jiná herečka.

Jakmile je Maryša z donucení provádána, tedy jakmile přistoupí na manipulaci a nechá se přesvědčit ke svatbě, tak odkládá velkou část sebe a stává se obětí. Chtěla jsem tedy podpořit to, že je Maryša jiná před sňatkem a po něm. Měla jsem k tomu i další důvody. Maryši jsem nechala spolu jednat. Druhá Maryša chodí za tou první, ještě než svolí ke svatbě, a ukazuje jí, co se stane. Zároveň jí ale do toho tlačí. Zároveň první Maryša chodí za druhou po svatbě a snaží se jí přesvědčit, ať nechá Vávru a jde za Frankem. Ta už je ale zlomená. Tento boj mezi různými já jsem chtěla takto zvýraznit.

Přiznám se, že mě v obsazení překvapil mladý herec Josef Láška jako Vávra. Často jsou obsazováni do této role starší herci. Aspoň tak to chtěli Mrštíkové.

Dost často jsou do této role obsazováni ještě starší herci, než psali bratři Mrštíkové. Většinou to hrají chlapi kolem 60. Pepoví je kolem 30. Byla jsem si ale jistá, že Pepa Láška to zahrraje. Zároveň ta neochota Maryši vzít si Vávru není v tom, že je starý, ale v tom, že je vdovec, a především v tom, že se o něm říká, že je to tyran. A to je to, proč si ho nechce vzít.

Jak moc jste do dramatu zakomponovala humor? Když se Petr Dohnal v roli Lízala otočí a lidé uvidí, co má na kabátku, vypadá to, že jste se ho nezřídila.



Režisérka Kasha Jandáčková po premiéře. Foto: Jiří Sejkora

Humor tam patří. Maryša byla mnohokrát parodovaná, to také hraje svou roli. Když se Vávra zeptá, od koho je ta káva, celé divadlo řekne od Žida. Trošku ty diváky v tu chvíli vnímám jako ne úplně dobře vychované. Já bych třeba jako divák nemluvila, ale asi to k tomu nějak patří. Přejde mi pak, že to kazí to drama, onu dramatickou situaci. Asi to k tomu ale vážně patří.

Jak to, že je Maryša stále tak nadčasová?

Je to kvalitní text. Pak také ta témata, kterými se zabývá, jsou aktuál-

ní. Vira a její zneužívání. Domácí násilí, svoboda, manipulace a další.

Co by si lidé měli odnést?

Mám ráda, když si každý najde to své. Nejsm manipulator, který by řekl: toto je můj názor, měli byste ho se mnou sdílet. Já si z toho odnáším, že nikdo se nemá do něčeho nutit. Svoboda je velice důležitá pro každého, manipulace mi neseď, víra je skvělá, ale nesmí se používat jako nástroj manipulace a spousta dalších věcí. Něco konkrétního vybrat nemohu.

Jak jste přemýšleli o scéně, kde je nic a zároveň všechno, a jak vznikala klenba, která se snaží nad herci?

Klenba byla opravdu těžká. Proto ji drží latě. To je vidět, když sedí lidé na balkoně. Herci musí překračovat každý trám. Kdybychom udělali podlahu, tak by to ty tahy neunesly. Proto jsme to nechali obnažené, aby klenba mohla viset nahoře a sjet dolů. Klenba je nádherný kus a symbolizuje víru v Boha v tom dobrém slova smyslu i špatném. V povrchním i v tom opravdovém.

Pojďme ještě k těm kostýmům.

Ty mají v sobě spoustu věcí. Jednak tvar vychází z folklorních siluet, ale zároveň mají velké rukávy. Takže čím větší rukávy, tím více nabubřejí člověk. Takto jsme s tím pracovali pomocí metafor a intuitivních obrazů.

Málokdy je vidět, aby selka nosila botasky.

To je ta současnost. Sice je historický střih, ale zároveň současné prvky. Chtěli jsme zvýraznit, že Maryša je nadčasová. Že zapadne do minulosti i současnosti.

Maryša používá i vulgarismy. Proč?

Doufám, že mladé lidi nepřitáhne na Maryšu jen tato slova. Zásadní je, že jsem zbavila Maryšu nářečí, ve kterém je napsaná. Používám ho jen ve vyhraněných případech, třeba, když jsou postavy opilé. Nejen proto, že jsou pod vlivem, ale opilost vede k nějaké upřímnosti a v li-dech se probouzí jejich původ a kořeny opravdová duše: zlá, dobrá nebo litující se.

Ve hře vystupuje podstatná část hereckého souboru, byl stejně velký i tým, který hru připravoval v zákulisí?

Byl. Svou roli hrála i choreografie, kterou dělal Martin Talaga, vycházel z folkloru, ale tvořil i současný tanec. Ján Tereba udělal tu nádhernou scénu s mnoha funkcemi, Petra Vlachynská, která vytvořila ty nádherné zásadní radikální kostýmy. V celém představení hraje živá hudba, kterou skládal Matouš Hejl, a zcela nevidanou věcí v Pardubicích je, že jsme přizvali ke spolupráci light designéra, který zajistil celý světelný design. Scéna je vlastně pořad stejná, ale ta světla z ní dokážou udělat jiné prostředí.